

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Ba-midbar

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

U

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9964

א ל-משה במדבר סיני בשנה השלישית
 לצאתם מארץ מצרים בהרש הראשון
 לאמר : ב ויעשו בני ישראל את הפסח
 במועדו : ג בארבעה עשר יום בהרש
 הזה בין הערבים תעשו אתו במערו בכל-
 חקתיו ובכל-משפטיו תעשו אתו :
 ד וידבר משה אל-בני ישראל לעשות
 הפסח : ה ויעשו את הפסח בראשון
 בארבעה עשר יום להרש בין הערבים
 במדבר סיני ככל אשר צוה יהוה את-
 משה בן עשו בני ישראל : ו ויהי אנשים
 אשר היו טמאים לגפש אדם ולא-יכלו
 לעשות הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני
 משה ולפני אהרן ביום ההוא : ז ויאמרו
 האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לגפש
 אדם לפה נגדע לבלתי הקריב את-קרבן
 יהוה במערו בתוך בני ישראל : ח ויאמר
 אלהם משה עמדו ואשמיעה מה-יצוה יהוה
 לכם : פ ט וידבר יהוה אל-משה לאמר :
 י דבר אל-בני ישראל לאמר איש איש
 ביהיה טמא לגפש או בדרך חקקה לכם
 או לדרכים ועשה פסח ליהוה : יא בהרש
 השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו
 אתו על-מצות ומררים יאכלהו : יב לא-
 ישאירו מלוננו עד-בקר ועצם לא ישברו בו
 בכל-חקת הפסח יעשו אתו : יג והאיש
 אשר הוא טהור ובדרך לא-היה וחדל-
 לעשות הפסח ונקרתה הגפש ההוא מעמיה

נקור עלה
 מצוה ש"ס
 מצוה שא
 מצוה שפב
 מצוה שפג

במדבר אדסי בשתא תניחא למפקדון
 מארעה דמצרים בירחא קדמא למימר
 ב ויעבדון בני ישראל ית-פסחא בזמני ה
 ג בארבעת עשר יומא בירחא הרון
 בין שמשא תעבדון יתיה בזמניה ככל-
 גורתיה וככל-דחוי-ליה תעבדון יתיה :
 ד ומליל משה עס-בני ישראל למעבד
 פסחא : ה ועבדו ית-פסחא בניסן בארבעת
 עשר יומא לירחא בין שמשא במדברא
 דסיני ככל די פקיד יי ית-משה בן עבדו בני
 ישראל : ו והו נבריא דהו מסאבין לטמי-
 נפשא דאינשא ולא-יכלו למעבד-פסחא
 ביומא ההוא וקרבו קדם משה וקדם אהרן
 ביומא ההוא : ז ואמרו נבריא האנון ליה
 אנחנא מסאבין לטמי-נפשא דאינשא לקא
 נתמנע בדיל דלא-לקרבא ית-קורבנא דיי
 בזמניה בנו בני ישראל : ח ואמר לרון
 משה אוריכו עד דאשמע מה-דאיתפקד
 קדם-יי על-דלכון : ט ומליל יי עס-משה
 למימר : י מליל עס-בני ישראל למימר
 גבר גבר ארי-יהי מסאב לטמי-נפשא
 דאינשא או באורח רחיקא לכון או לדרכון
 ויעבד פסחא קדם-יי : יא בירחא תנינא
 בארבעת עשר יומא בין שמשא יעבדון
 יתיה על-פטיר ומררין ויכלוניה : יב לא-
 ישאדון מניה עד-צפרא ונרמא לא יתברון
 ביה ככל-גזירת-פסחא יעבדון יתיה :
 יג ונברא דהוא דכי ובאורח לא-הנה

ויתמנע

בי

י

ב וְעָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְסֵת פִּסְתָּא בְּיַד שְׂמִישָׁתָא קַמְנִיחָא ז
 ג בְּאַרְבִּיסָר יוֹמָא בְּרִחָא אֲדִין מִן שְׂמִישָׁתָא
 ד וּמְלִיל מִשְׁרָה עִם כְּמִי יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְדָּא זֵרָא נִפְסֵת
 ה וְעָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְסֵתָא בְּאַרְבִּיסָר יוֹמִין לְרִחָא בְּיַד שְׂמִישָׁתָא בְּמִדְבָרָא דְּמִנֵּי כִּבְל מַה דִּי פְקִיד יִזְרַת מִשְׁתָּא
 ו וְהוּוּ גִבְרִיא דְּהוּוּ מִסְּאָבִין לְסִמָּא נֶפֶשׁ בַּר גִּשׁ דְּמִירָה עֲלֵיהוֹן כְּתִפְךָ דְּפִתְקִינָה בְּמִיָּא
 ז עֲלֵיהוֹן וְלֹא יִבְלוּ לְמַעַבְדָּא פִּסְתָּא בְּמִיָּא פִּתְרָה יוֹם שְׁבִיעָתָה לְסוּאָבְנִתְהוֹן וְקָרִיבֵי לְקָדִים מִשְׁרָה וְקָדִים אֲחֵרִין
 ח וְאָמְרוּ גִבְרִיא הַאֲיִתּוֹן לִיה אֲנִתְנָא אִסְתְּצִנְנָא לְבַר גִּשׁ דְּמִירָה עֲלֵנָּא לְמָא כְּשׁוֹן נִתְמַנֵּעַ בְּיַד דְּלֹא
 ט לְמִיָּבִים פִּסְתָּא וְלְמִנְרוֹז אֲדָמָא דְּקוֹרְבָנָא בְּיַד עַל מִרְבָּתָא בְּמִנְיָה וּבִישְׁרִיתָא יִבְלוֹן בְּכִינָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

ירושלמי

ה דין הוא חד מארבעה דיניו דעלוי קדם משה נביא
 וזו ובהו על מימרא דקורשא כצצת מנהוון תורה משה
 מתנו מן בגלל דהו דיני גפשתא ובקצתהוון כהנה משה
 זרין מן בגלל דהו דיני קמונא ובאלוין ובאלוין אמר משה
 לא שמעית מן בגלל למלפא לרשיי סנהדריתא דעתידו
 למקום מן בתורה דהו מתונו דיני גפשתא וריתו קדימי
 קמונא ולא יביתו למשיילי רנא דמתקשי להוון ארום
 משרה דתורה ובהוון דישאר צרין דיימר לא שמעית
 קנין בן אמר להוון משה אוריכו עד דאשמע מה דאתקפד
 מן קדם יי על דלכוון ט ומליל יי עם משה
 למימר : י מליל עם בני ישראל למימר גבר טלי
 או גבר סיב ארום יהי מסאב לטמי בר גש דמית או דיב
 או סגיר דקרתק באורב עלמא בקריותא ליליא ובהנה בר
 מן סקוף מושגנא לכוון גרמיכוון או לרריכוון ויהי למעבד פסחא קדם יי : יא בידתא תמינא הוא ירחא דאמר
 בארביסר יומא ביני שמשתא ועבדו יתיה על פטיר וקרין וכלותיה : יב לא ישירדו כניה עד צפרא וזקמא לא
 ועבדו ביה קבל אחוית גובית פסחא דגישו ועבדו יתיה ברם בפסחא דגישו הינוו יכלוון פטירי וקורבו פסחא לא ישדות
 מטול דסואביתוון בהוון ובפסחא ראמר ייכון ויקרבו יתיה : יג ונגרא דהוא דיני ובאורב עלמא לא אסקאב
 ושמיעו מה די פפיד מימרא ביי לכוון :

דשיי

פסחא כלכד : (ב) במועדו . (שם) חף כשכת כמועדו חף כנומחה : (ג) ככל חקתיו . אלו מלות סכונפו זה עמים
 זכר בן שנה . וככל משפטיו : אלו מלות טעל גופו ומקום אחר כגון כשעת ימים למנה ולביעור חמץ (ס"א) מלות סכונפו . סה
 תמים זכר בן שנה . טעל גופו . עלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו . שחון לגופו . מנה וכיעור חמץ : (ד) וידבר משה וגו' .
 (ספרי) מנה ת"ל ואלא כאשר (ויקרא כב) וידבר משה את מועדי ה' אלל כשחטת פרשת מועדות חמי יאמר להם ואור וכו' כשעת מעשה :
 (ו) לפני משה ולפני אהרן . (ספרי) כששניכם יושבין בבית המדרש כאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אומר זה שאל משה לא
 היה יודע אהרן וכו' לו : (ז) למה נגרע . (שם) אומר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו חרף כדס עליכו כהנים
 טהורים ויחל הכהן לסמאוס (ס"א לטהורים כ"ג ר"ח"ס) אומר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המוכפת לשמוע מפי רבו אשרי לו
 חמה עבד מוכפת שכל זמן שהיה רוצה היה נדבר עם השכינה (ספדרין פ"ק . וראויה היתה פרשה זו ליאמר על ידי משה כשאר כל
 סתורה כולה אלל שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמוגלגין וכות על ידי וכו' : (י) יאו בדרך דתוקף . פקד עליו לומר
 לא

רשב"ם

מתאמת התסן : (כ) ויעשו בני ישראל . לפי שפסח מזרים לא נהג אלל יום אחד ולא היה כשאר קרבנות עתה כשנכנס המטחן הולך
 ללות שיעשהו כעיקר מלות לדורות ולא כפסח מזרים :

מכלל יופי

(ה) (תפסה) . בן שלש נקודות ובה בקמץ בטרחה : (ו) (לבלתי הקריב) . שלא להקריב :
 ולע

כי קרבן יהוה לא הקריב במעדו חטאו
 ויש האיש ההוא : יד וכי יגור אתכם גר
 ועשה פסול ליהוה בתקת הפסח וכמשפטו
 כן יעשה תקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח
 רביע הארץ : טו וביום הקים ארת-
 המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדת
 ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד-
 בקר : טז בן יהודה תמיד הענן וכסנו
 ומראה אש לילה : יז ולפי העלות הענן
 מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל
 ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני
 ישראל : יח על פי יהוה יסעו בני ישראל
 ועל פי יהוה יחנו בלוימי אשר ישכן הענן
 על המשכן יחנו : יט ובהאריך הענן על-
 המשכן ימים רבים ושמו בני ישראל את-
 משמרת יהוה ולא יסעו : כ ויש אשר
 יהיה הענן ימים מספר על המשכן על פי
 יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו : כא ויש
 אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונגלה הענן
 בבקר ונסעו או ימים נלילה ונגלה הענן
 ונסעו : כב או ימים או חדש או ימים
 בהאריך הענן על המשכן לשכן עליו יחנו
 בני ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו :
 כג על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו
 את משמרת יהוה שמו על פי יהוה ביד-
 ימשה : פ א וידבר יהוה אל משה
 לאמר

ויתמנע ולמעבד פסחא וישתיצי אינשא
 הרוא מעמיה ארי קורבנא דני לא קרינ
 בזמניה חוביה יקבל וברא ההוא : יד
 וארי יתניר עמכון גיורא ויעבד פסחא
 קנסין פגורת פסחא וכדחזי ליה בן יעבד
 קימא חד יהילכון ולגיוריא ולציביא דארעא :
 טו וביומא דאתקם ית משכנא קפא
 עננא ית משכנא למשכנא ודסהדוהא
 וברמשא הני על משכנא כחיוז אישקא
 עד צפנא : טז בן הוי תדירא עננא חפי
 ליה וחיוז אישקא בליליא : יז ולפום
 אסתלקורת עננא מעלוי משכנא ובתר כן
 נטלין בני ישראל ובאתרא דשרי תמן עננא
 תמן שרן בני ישראל : יח על מימרא דני
 נטלין בני ישראל ועל מימרא דני שרן
 כל יומין דשרי עננא על משכנא שרן :
 יט ובאורכות עננא על משכנא יומין
 סניאין ונטרין בני ישראל ית מטרות מימרא
 דני ולא נטלין : כ ואית דהוי עננא יומין
 דמנין על משכנא על מימרא דני שרן
 ועל מימרא דני נטלין : כא ואית דהוי
 עננא מרמשא ועד צפנא ומסתלק עננא
 בצפנא ונטלין או ימס ולילי ומסתלק עננא
 ונטלין : כב או תרין יומין או יתרה
 או עדן בעדן באורכות עננא על משכנא
 למשרי עלוהי שרן בני ישראל ולא נטלין
 ובאסתלקותיה נטלין : כג על מימרא דני שרן
 ועל מימרא דני נטלין ית מטרות מימרא דני נטרין על מימרא דני בידא דמשה : א ומליל

ומקרא לסיקוף משפחה לא היה ופסק מלמעבר קורבו ופסקא דניסו וישתצו בר גשא תהוא מעמיה ארוס קורבנא
 וגו' : יד וצארוס אין יתעיר עמכוני גינרא ויעביר פסקא קדם : כאונית גינורת פסקא וקרחו ליה היכרו יעבר קומא
 וגו' : טו וקיומא דאתקם ית משפנא תפא עגן יקרא ית משפנא והנה מטלל ביקמא למשפנא דסחרתא ורבמשא
 וגו' : טז קדיו גני תדירא עגן יקרא חפי ליה ביקמא וחור אשתא כליקיא : יז וקפום אישונו אוסתלקורת
 עגני יקרא מעילי משפנא וקבר בן וגו' : יח על פום מימרא דין בטליו בני ישראל ועל פום מימרא דין שרן
 כל יומין דשרי עגן יקרא על משפנא ברם הינוו שרן : יט ובאורכות עגנא על משפנא ימיו פגיאז וינטרון
 וגו' : כ ואית זמן דתרי עגן יקרא ימיו דמניו הינוו שקעתי ימיו שקענא על משפנא על פום מימרא דין שרן
 ועל פום מימרא דין בטליו : כא ואית זמן דתרי עגן יקרא מן רמשא ועד צפרא ומסלק עגן יקרא וגו' :
 כב או תרין יומין או גרמא או שתא שלימתא באורכות עגן יקרא על משפנא למישרי עליו שרן בני ישראל
 ולא בטליו רבואז אוסתלקורתא בטליו : כג על פום מימרא דין שרן ועל פום מימרא דין בטליו ית
 מנרת מימרא דין בטליו על פום מימרא דין בידא דמשה : א ומליל : עם משרה למימרא :

עובר

רש"י

לא מרחוק ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיה - פסקא טני מלה וחמין עמו ככית ואין קס יוס טוב ואין אקור חמין
 אלא עז ככילתו : (יד) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח - (פסחים צג ספרי) יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד ת"ל חקה
 אחת וגומר אלא כך משמע וכי יגור אתכם גר וכל עת לעזות פסח עם חכריו כחקה וכמשפטה יעשה : (טו) המושבן לאהל העזרה
 המשכן העשוי להיות אהל ללחות העדות : יהיה על המושבן - כמו היו על המשכן וכן כל לשון הפרשה (ג) : (יז) העלות
 העגן - כתרומתו אוסתלקות וכן ועלה העגן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות העגן ועלה העגן שאין זה לשון סלוק אלא נזומה ועלייה
 כמו (מלכים א יח) והנה עב קענה ככף חיש עולה מים : (ד) (יח) על פי י"י יסעו : שנינו כאלאכת המשכן כיון שהיו
 ישראל נוסעים היה עמוד העגן מתקפל וכמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שנסה חומר
 קומה י"י וזכרנו : ונסע בגל כוונתו יהודה : ועל פי י"י יחנו : כיון שהיו ישראל חונים עמוד העגן מתמר ועולה וכמשך על
 גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרס עד שנסה חומר סוכה רכבות אלפי ישראל היו חומר על פי י"י וכיד משה : (כ) ויש - כלומר
 ופעמים : (א) ימים מספר - ימים וזגטים : (כב) אוימים - שנה כמו (ויקרא כח) - ימים תהיה גאולתו : עשה

באר רחובות דקדוקי רש"י

(ג) משום דמלת יהיה בעצמה לשון עתיד הוא יהיה (ער ווערט צוין) ובאמת כונת המאמר על הכנה הרגילה להיות ככלעת (דעה
 עקן פלעגט צו צוין) לכן כתב רש"י לשון הנה על המשכן והנה לומר מדרך המקרא כאשר רוצה לדבר כדעה הרגילה להיות
 ככלעת או יכתובו כלשונו עתיד ובאמת לאו עתיד נמשך הוא רק לשון הנה (ער פלעגט צו צוין) ועיין פרשת יתרו כה"ה ב"ה
 (ד) מלות עלות ויעלה הנה מן אותן העזרים הפעולה כדבר חזק וכעבור כשעת עליית העגן הוא מתגבר ככלעת ורובע
 וכראה כאלו עושה סוף פעולה לכן שייך בעליות עלות אויעלה אכל בהסתלקותו מתמעט וכיכר שכבר נגמרה מלאכתו שייך
 לומר בהסתלקותו לשון נפעל העלות (וואר יזכר גטאן) : (ה) דמלת יש על הדוב עניינה להורות סך מרובה כמו להנחיל אוהבתי יש וזה לת
 יתכן

מכלל יופי

(יד) (ולגר) - הוא (טו) בן יהיה תמיד
 דגברי שגרגייר מכלל כחוכה יעשה
 ושנתייה : (יז) (ג"פ) איזכ כל הימים והעגס זתמיד
 הערוה) - ולשעור : היבנ כמו שהיה כיום שהוקס
 (כ) (ויש אשר יהיה) המשכן שבוים העגן וזכר
 ומראהו אשליה : ענין המלה הוא בכל
 מקום הוא ענין דבר הנמצא :
 ימים מספר - זמן מועט וכן ואז ומתי מספר על הפך כי חדל
 לספור כיון מספר וכשכח ישראל הכתוב מנחה כי
 כהאריך העגן על המשכן ימים רבים והוקוס ר"ל לא היו ישראל חלים
 נישבתם שמה ולא היה פנחים כמנה להוליכם משם אכל היו שומרים
 ית מאירת ה' ולא יתנו וכשהיה העגן על המשכן ימים מספר כשנים

או שלשה ימים אף על פי שיש להם מניינות ונחלי עקן וענה כדרך
 כחם לא היו מחקקים משה לשבת שם יותר זמן רק על פיה' יתנו ועל
 פי ה' יקעו וכמו שלא היו חוששים לרנוס ככה לא היו חוששים לערסם
 ונמלם כי פעמים היה קורה שהיה העגן שוכן על המשכן בערב
 ומתמיד שם עד הבקרה ומיד בהשכמה היה נעלה העגן ועם כל זה היו
 נוסעים והוא שרחה גדול כי היו העם סבורים שיעמדו שם ופרקו
 הגבלות ויכיתו משאם כמנהג הכאים מן הדרך ולא היו אומרים הן
 עתה בלנו מן הדרך ולמה נטוב אליו מיד ועליהם אשר הנביא זכרת
 לך חסד בעודך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר - ויתכן
 שאירע להם כוונות שגשו כמסופר כאלו ולא כענין אחר כי עמד
 העגן מערב עד פקד וימים נחששונה :
 (על פי י"י) - אמרפה עלה דברך והמאמר : (כב) (אז)
 (*) (*) טו 45 ימים